

Budapest

József-körút 29. sz.

A KÍTARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kírtás« című jótékonsági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314 900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Fábián Lajos* mérnök, *Ilkey László* székesfevárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* máv. f., *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Horváth István* mozdonyfőszereelő.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százaléék szerinti összeggel kárpóttatnak.

A második évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálzási segély fizetnek.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizetnek.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálzási segély adatik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetnek.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálzási segély fizetnek ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetnek.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak *A)* csoportját, míg azok, akik a *B)* csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az *A)* csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az *A)*, min a *B)* csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük.

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviseletben részesülnek.

A »Kírtás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 41. számában kimutatott segélyösszeg 16.150 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 41. számában kimutatott segélyösszeg 14.226 korona 66 fillér.

Ujabb segély:

352. Platzer Jenő, máv. áll.-előjáró, Örmező, balkéz hüvelykujj 2 perezének elveszt. után 280 korona.

Betegsegélyek.

Lapunk 41. számában kimutatott segélyösszeg 4860 korona.

Ujabb segélyek:

2280. Deák Ferencz, kocsintéző, Budapest	50 korona.
2766. Dobos Elek, máv. hiv.-szolga, Szombathely	30 »
918. Szücs Károly, máv. ács, Maros-Bogát	30 »
2047. Sándor Márkus, főkalauz, Rákos-Palota	20 »
1071. Basiszta Pál, máv. lakatos, Kassa	30 »
3585. Horváth Anna, magánzónó, Szombathely	20 »
380. Turánszky Mihály, máv. pályaőr, Szilágy-Balla	60 »

Olvasóinkhoz.

Folyó évi október hó 1-ével új előfizetést nyitunk lapunkra mindazok számára, akik egyesületünknek nem tagjai, de akik úgy a balesetbiztosításnak kedvezményében, mint egy komoly és tartalmas hetilap hasznos, szórakoztató olvasmányában részesülni akarnak.

Lapunknak eddig megjelent számai tesznek tanubizonyosságot róla, hogy ilyen komoly, tárgyilagos és tartalmas egyesületi közlöny — legalább ebben a szakmában — ez idő szerint nincs sehol az országban. De nincsen olyan lap sem, amely a balesetbiztosítás kedvezményét mindenkinek, kivétel nélkül, oly olcsó árban nyujtaná, mint a mi heti közlönyünk.

Nem egyesületi tagok részére a lap előfizetési ára havonként egy korona. Ennek ellenében megkapják az előfizetők a minden vasárnap megjelenő lapot, és a »Nemzeti Baleset-Biztosító Részvénytársaságnál« 2000, azaz kettőezer koronáig vannak biztosítva, halált okozó vagy állandó és teljes munkaképtelenséggel járó baleset ellen, szintugy ezen 2000 korona arányában minden olyan baleset ellen, amely részleges, de állandó rokkantságot okoz. Erről a biztosításról minden előfizető — aki nem a »Kitartás«-egyesületnek tagja — egy külön biztosítási kötvényt kap.

Ezen lapelőfizetés nem tévesztendő össze

magával az egyesületi tagsággal. Mert az egyesületi tagok úgy mint eddig, továbbra is díjtalanul kapják a lapot és az azzal járó összes kedvezményeket. Akik pedig még nem egyesületi tagok, de a lap élén felsorolt kedvezményeket óhajtják elérni, azoknak nem elég csak magára a lapra előfizetniök, hanem szabályszerű felvételi igazolvánnyal az egyesületbe való felvételt kell kérelmezniök.

Egyesületünknek minden egyes tagját felkérjük, hogy a lapot minél szélesebb körben ismertessék, megkedveltessék és ezzel nemcsak az egyesületnek, hanem önönmaguknak is hasznot hajtsanak. Mert az egyesületnek terjeszkedése és megerősödése minden egyes tagnak megerősödése egyuttal. Különösen a bizalmi férfiakat kérjük, hogy úgy a lapnak, mint az egyesületnek érdekeit ebben az irányban is karolják fel és terjesszék, a kellő felvilágosításokat, útbaigazításokat minden irányban megadják s a lap külön előfizetési díjait szokásos úton juttassák az egyesület pénztárához.

Ujból hangsúlyozzuk, hogy nem egyesületi tagok részére az előfizetési díj — baleset ellen való biztosítással együtt — havonként egy korona, negyedévenként három korona, félévenként hat korona, egész évre pedig tizenkét korona.

Őszi hangulatok.

Ami a katonára a hadjáratban újabb kemény tusák és véres ütközetek periódusának a kezdete, az a vasuti emberre nézve az őszi időjárásnak a beállta. Az ő működése, az ő szolgálattétele sem egyéb, mint egy örökös háboru a sok veszedelem ellen. Emberi gyöngeség és gyarlóság, az anyagnak hiányos volta, a rettentő erővel mozgásba hozott nagy tömegeknek öldöklő hatalma, ezek az ő ellenségei. És még egy, a legnagyobb ellenség: az időjárás a maga kiszámíthatatlan esélyeivel és szeszélyeivel. Szél, eső, hó, köd, fagyok mind ellenségei ők a vasuti szolgálatnak, a vasuti embernek. De leginkább a köd. Amint ezek kezdik dominálni a helyzetet, menten felszaporodnak a baleseti statisztika számai. Minél több a rossz, a kedvezőtlen időjárás, annál több a vasuti baleset.

Az ősz, és utána a tél azok az évszakok, melyek a legtöbb áldozatot követelik ennél a szolgálatnál. Tapasztalhatjuk ezt évről-évre, azóta, amióta vasutak léteznek, és tapasztalni is fogják utódaink mindaddig, amíg vasutak lesznek.

Ennek pedig megvan a természetes magyarázata. A vasuti szolgálat a maga természeténél fogva arra kényszeríti a vele foglalkozó embert, hogy ez, ami az ő testi jóvoltát és érzését illeti, ne törődjék a természet változásaival, ne törődjék az időjárások viszonytársaival. A közlekedés és annak igényei sohasem szabad, hogy ilyen tekinteteknek alárendeltessenek. Azok a nagy célok, azok a messze terjedő fontosságú feladatok, amelyek elérésére, illetve megoldására a vasutak hivatva vannak, nem teszik megengedhetővé, hogy az ő kezelők ilyen gyöngeségeknek áldozzanak. A vasuti ember számára nem létezhetik olyan időjárás, amely egymagában készíthetné őt arra, hogy a forgalom rendes igényeinek kielégítését miatta felfüggeszse, elodázza. Nem; neki fel kell vennie a harcot még az elemek ellen is és küzdenie ott, ahol más hivatásu, más foglalkozásu ember istenkisértésnek tartaná az ilyen küzdelmet. Neki ilyenkor sem szabad gyöngye idegzetü, gyöngye testü, csüggeteg lelkü embernek lennie, hanem mint egy megsebezhetetlen teremtménynek kell kiállania az ádáz tusához és — vagy győzni, vagy bukni.

A győzelem mellett, amit ő ezen az áron az elemek ellenében kivívott, hallgatagon megy el a világ. Nagyon természetesnek találja ezt és sohasem kérdi, hogy mi volt az ára. Ahogy

azonban innen-amonnan egy bukásnak a hírének hallja, felzudul és azt kárhóztatja, azt okolja, akitől többet kívánt, többet tételezett fel, mint amire ő az embert képesnek tudja és ismeri.

Mert a bukások ebben az egyenlőtlen küzdelemben elmaradhatatlanok. Az ember akarata csak nagyon véges, és bármennyire is szeretné ezt magával elhíttetni, az elemek ellenében bizonyos határon túl tehetetlen. A természet pedig nem tesz kivételt senkivel szemben, senkinek a kedvéért. Aki vele, az ő komor tulajdonaival szembeszáll, akár saját jószántából, akár kényszerűségből, ám viselje ennek a következményeit.

Szél, eső, fagy, hó — hol egyenként, hol párosával, sőt hármassal is, tőlük tehetőleg járulnak hozzá, hogy a vonatok menete megakasztassék, megzavartassék és így a közlekedés ellátásában rendtelenségek álljanak be. Így ősz felé meg télen azután hozzájuk szegődik a legveszedelmesebb czimbora, a köd, hogy teljes hályoggal köthesse be mindenkinek a szemét; olyan hályoggal, melyet semmiféle világosság keresztül törni nem bír, és amelyik rosszabb a legfeketebb sötétségnél is. Az emberek szellemi működése és testi ereje nemcsak hogy kétszeresen van igénybe véve, de kétszeresen hamarabb is lankad. Hol az ész, az elme tagadja meg pillanatra a szolgálatot, hol a kéz vagy a láb tesz önkénytelenül egy ferde mozdulatot. Az elme pillanatnyi ellankadásának, a tévedésnek vagy feledékenységnek helyrehozhatatlanok lehetnek az ő következményei, a kéz vagy láb önkénytelen való ferde mozdulatának pedig rendszerint embervér fakad a nyomán.

Igen, itt az ősz. Vasut emberei, határozottabb legyen a tekintetek, szilárdabb a lépések, fegyelmezettebb az akaraterőtök. Mert újból kezdődik a harc a ti régi, a ti legnagyobb ellenségeitekkel.

Vonatok és kocsik megfutamodása. *)

Irta: Temesváry Alajos.

Nincs jobb tanítómestere az embernek, mint az élet maga. Ennek minden mozzanata akként van berendezve, hogy oktassa és nevelje azokat, akik az ő nagy könyvében olvasni tudnak és akik abból olvasni is akarnak. Minél kirívóbbak pedig az életnek egyes ilyen figyelmeztető mozzanatai, annál mélyebb nyomokat vágnak azok az emlékezetben, annál maradandóbb értékű az azokból vont tanulság.

A jelen időkből alig van hivatás, alig van pálya, ahol ez a régi igazság jobban érvényesülne, mint éppen a mi foglalkozásunknál, a vasuti végrehajtó szolgálatnál. Hiszen itt már kezdettől fogva

*) Felolvasatott a temesvári máv. altiszti körnek folyó hó 16-án megtartott estéjén.

ugy volt, hogy a gyakorlat, a tapasztalat szabta meg a fejlődésnek, tehát az elméletnek is az irányát. Csakis a gyakorlat volt az, melynek mindenkori döntő szavától kellett előbb tanácsot kérni, mielőtt a fejlődés egy lépéssel mehetett tovább a mai tökly felé. Tudjuk mindannyian nagyon jól, hogy valahányszor az elmélet kezdett elhatalmasodni a gyakorlati tekintetek rovására a vasuti végrehajtó szolgálatban; valahányszor holt betűk akarták magukat tultenni a gyakorlati élet józan törvényein: mindannyiszor az élet, a valóság szomorúan ráczáfolt az elbizakodott elméletre. Előttünk van a világ egyik legjobban szervezett vasutjának, a porosz kir. államvasutaknak a története a legutóbbi évekből. Ahol a fiskális szellem annyira tökéletesítette néhány év alatt a végrehajtó szolgálatot a — papiroson, hogy a borzalmas katasztrófák, a páratlan balesetek egymást érték és egymást multák felül.

Aki vasuti ember, tehát komolyan veszi a maga hivatását, az sohasem fog megelegedni azzal, hogy csak azt tudja és ismerje, amit az utasítások és rendeletek tartalmából okvetlenül tudnia — kellene (mert bizony sajnos, még ez a *kell* sincs ám meg mindenütt), hanem folyton nyitva tartja a szemeit, folyton vigyáz és ügyel a körülötte történőkre, önmagában bírálja a látottakat, azoknak okait és következményeit és így tanulja meg, hogy mit és miért kell így és nem másként cselekednie, vagy mit és miért nem szabad egyáltalán a kedve szerint megtennie.

Igaz ugyan, hogy a mi utasításaink és rendeleteink a gyakorlati életből merített tapasztalatok alapján készülnek, illetve adatnak ki. Ámde az is igaz, hogy aki csak a holt betűvel törődik, csak azt látja maga előtt és semmi egyebet, az bizony nem ritkán fog abba a kellemetlen helyzetbe kerülni, hogy — elfogyott a tudománya. Hiszen legfontosabb utasításaink egyike, a forgalmi utasítás nem egy helyütt maga is azzal a tanácscsal szolgál az olvasónak, hogy »a további teendőket illetőleg pedig a viszonyok alakulása szerint kell eljárni.« Ez nem az utasításnak a hibája, sem nem annak, aki ezt az utasítást készítette vagy kiadta. Hanem kétségbe nem vonható beigazolása annak, hogy a vasuti végrehajtó szolgálatnál vannak még most is helyzetek és momentumok, melyeket előre meghatározni nem lehet, és amelyek számára paragrafusokat alkotni képtelenség. Ez a hivatatos beismerése annak, hogy a vasuti szolgálatban az elmélet még több, még sok dologban nem bírta utolérni a gyakorlatot.

Azért én azt tartom, hogy ne csupán az utasításokból tanuljunk. Hanem tanuljunk — még pedig minél többet — az életből is. És meg fogják látni, akik ezen tanácsomat követni hajlandók, hogy az élet, hogy a tapasztalás sok olyan dologra fogja megtanítani őket, amire nézve az utasítások sem nyújtanak — mert nem nyújthatnak — kielégítő tájékoztatást. Régi meggyőződésem nekem, hogy például balesetek meggátlásának nincsen és nem lehet jobb övszere, mintha már megtörtént minden egyes, komolyabb természetű baleset a maga előidéző körülményeivel, okaival és következményeivel az érdekelt vasuti személyzet között köztudomásra hozatik. (Ugy természetesen, hogy a vétkes és amugy is eléggé bűnhődő közegek nevei szükségtelenül ne állittassanak pellengére.) Az ilyen közlések által igen sokan és igen sokat tanulnának, főként olyan

dolgokat, amelyekről addig talán fogalmuk sem volt; másrészt meg eleje vétetnék ezzel a sok mende-mondának és tulzott híresztelésnek, ami ilyenkor kivétel nélkül szárnyra kel és azután már ki sem irtható. Különösen fontosnak és szükségesnek vélném ezen eljárást azóta, amióta személyes tapasztalatok tanítottak meg reá, hogy milyen hihetetlenül csekély, talán figyelmet sem érdemlő okok és körülmények idézik nem ritkán elő a legnagyobb katasztrófákat.

Az ide közel fekvő romániai vasutak palotaturnszeverini vonalrészén nemrégiben történt óriási baleset juttatta mindezeket a dolgokat megint eszembe. Egy olyan baleset, amilyenek szerencsére ritkán történnek; mert valahányszor megtörténnek, majd mindig nagy és nehéz áldozatokat követelnek. Nem ismerem a román vasutakat, sem azoknak forgalmi vagy egyéb szolgálati viszonyait. Nem is a palotai vonatmegfutamodásról akarok beszélni. Csak hangsúlyozni akarom, hogy bármilyenek legyenek is ott a viszonyok, az ilyen vonatszökések nemcsak náluk fordulnak elő. Előfordulhatnak, aminthogy elő is fordultak már nem egyszer, még a legrendezettebb vasutaknál, a legfegyelmézettebb személyzetnél is. E napokban olvastam ugyan az esetnek rövid, szakszerű méltatását, de azt is olvastam, hogy a hivatalos vizsgálat a tehervonat megfutamodásának okát — mint ilyenkor rendszerint — kétségtelenül megállapítani nem tudta. Mert — úgy mondja a szakértői vélemény — vagy a mozdonyvezető volt a vétkes, aki későn fogott hozzá a vonat menetsebességének a szabályozásához, tehát mérsékeléséhez; vagy a fékezőket terheli a bűn, mert nem ismerve a vonal veszedelmes viszonyait, meg azután csupa olyan emberből állván, akik mindig személy- és gyorsvonatokkal jártak, nem igen értettek a fékezéshez. Hát én a véleménynek ezt az utóbbi pontját kissé furcsának találom, és bizonyára önök is; hogy miért találom pedig furcsának, az talán nem igényel magyarázatot. Elég az hozzá, hogy a szegény fékezők, ha ők voltak a vétkesek, bizony nagyon meglakoltak ezért az ő bűnükért.

Ámde mondok majd el önöknek olyan eseteket, amelyeknél az okok nagyon is nyilvánvalóak voltak. Hallgassák meg őket és tanuljanak belőlük. Tanulják meg főként azt, hogy sem vonatot, sem kocsit még a legkedvezőbbeknek látszó körülmények között sem szabad csak egy perczig is szabadjára hagyni. Mert jaj, ha az ilyen jármű azután magától ered útnak és lejtős pályára jut!

1. Néhány évvel ezelőtt történt, egy szomszédos ország vasutjának egy tehervonatával. A vonat a kora hajnali órákban, ugyszólván még sötétben indult el az egyik határszéli állomásról. Nagy és nehéz négyesatlós mozdony — erősebb a minálunk ismert hasonló mozdonyorozat bármelyikénél — czipelte fel a huszonöt kocsiából álló vonatot a vizválasztóig; onnan pedig jelentékeny lejtőn bocsátkozott azzal alá, az első magyar állomás felé. Amint a vasut a vizválasztót, tehát a pálya legmagasabb pontját elhagyta, egy 400 méter hosszú alaguton kellett áthaladnia; ez az alagut pedig, miként a vonal következő része is, már 25‰ lejtőben fekszik. Alig hogy a mozdony kiért az alagutból, a mozdonyvezetőnek kezdett nem tetszeni az állapot: sokallotta a vonat menetsebességét. Fékfűtők, ellengőz; azután ismét fűtőgész és ellengőz — mindhiába. A gyorsaság csak nem akart szünni. Ellenkezőleg,

minden füttyögés, fékezés és ellengőzadás dacára folyton fokozódott és — a pályaőrök egyhangú vallomása szerint — hajmeresztővé vált. Pedig a vonat kellően volt fékezve s a fékezők kivétel nélkül jól kezelték a fékeket. Mert már akkor, mikor az alagútból kijöttek, a vonat egy ugynevezett lángtengerben uszott, amely lángtenger abból keletkezett, hogy az erősen megszorított féktuskók által tartott kerekek az aczélsíneken csuszva talpaikkal, oly szikrahányást vittek végbe, hogy ezek a szikracsóvak a vonat gyors rohanása közben egészen a következő fékes kocsig értek. A sötét éjszakában örülten lefelé rohanó, egészen tűzben futó vonat, az a félelmes zugás, amivel ez a rohanás járt, a mozdonynak szakadatlanul hangzó vész üvöltése: mindez olyan borzalmas hatással volt ott, abban az erdei magányban a szemlélőkre, hogy a pályaőrök ijedten szaladtak el az őrhelyeikről, még mielőtt a vonat odaért hozzájuk. Ez a vad száguldás azonban nem tartott sokáig. Csak néhány perczig mindössze. Mert mire a vonat a vízvásztótól kezdve mintegy hét kilométernyi utat tett volt meg, a sebessége annyira fokozódott, hogy az egyik élesebb ívben a mozdony, jobban mondva a kalauzkocsi után besorozott és igen magas rakomány néhány kocsi a nagy röperő következtében a vágányból a szó szoros értelmében kifordult. Ezt a kivágódást minden valószínűség szerint az is elősegítette, hogy a mozdonyvezető éppen akkor adott megint ellengőzt, mikor a vonat eleje az éles kanyarodásba ért. Ennek visszaható ereje s a hátulról roppant erővel előre törő kocsi nyomása természetesen féloldalú ütköző nyomást gyakorolt azokra a kocsikra, melyek abban a pillanatban az ívben futottak és ez a féloldalú ütközőnyomás viszont segített ezeket a kocsikat a vágányból kifelé szorítani. Tény az, hogy a következő néhány pillanatban a vonatnak tizenhatsz kocsija egy rakáson, egyetlen romhalmazt képezett. Ami vonatkísérő ezeken a kocsikon volt, azoknak testrészeit úgy kellett a romok eltávolítása után, darabként összeszededegetni. A mozdonyvezető és a vonatvezető, bár szintén sérülések árán, de megmenekültek. Mert a kalauzkocsi, miután szintén kifordult a vágányból (a hátul jövő kocsi fordították ki magukkal), elszakadt a többiektől és fekvőhelyzetben czipeltetett a mozdony által még vagy 160 méternyire. Elképzelhető, hogy milyen menetsebesség lehetett az, amikor a 98 tonnás mozdony ellengőz, fékezett kerekek (mert a saját kerekeinek egy részét is fékezhette a gőzfék által) és annak dacára, hogy a szerkocsija ki volt sikamolva és hogy a maga után czipelt, felborult kalauzkocsi mellgerendája egy mély árkot vájt a száraz és kemény kavicságyban — még mindig 160 méternyire csuszott tova! Szintugy megmenekült a zárfékező, mert a leghátulsó kocsi, mire a kisikamlás helyére értek, már nem találtak sem sint, sem talpfát, hanem csak fellazított föld- és kavics tömeget, melybe kerekeikkel mélyen besüppedtek és így fékeződtek meg.

Ki volt itt a hibás? Mi vagy ki volt a megfutamodás oka? Mozdonyvezető-e vagy a vonatkísérő, vagy mindannyian együttvéve? Mert bennünket csak ez érdekelhet, amennyiben mi az ilyen esetekből tanulni és okulni akarunk.

Hát részben őket is illette a mulasztás. A mozdonyvezetőt azért, mert a lejtőre való jutás alkalmával nem ügyelt eléggé gondosan arra, hogy a vonat a kelletténél nagyobb sebességet ne érjen

el, a vonatkísérőket pedig azért, mert nem fogták meg a vonatot mindjárt a vízvásztó elhagyása után teljes erővel, hanem csak akkor kezdtek erőlyesen fékezni, amikor már késő volt. De merült fel a vizsgálat folyamán ennek a személyzetnek javára egy felette enyhítő körülmény; lehet mondani, merőben szokatlan a maga nemében. Ez az enyhítő körülmény pedig volt az illető vonalnak a menetrendje. Amely menetrendet ama bizonyos szomszéd vasutnak igazgatósága készítette volt, mert csakis az ő vonatai jártak azon a vonalon. Ennek a menetrendnek az volt a hibája, hogy nem számolt a helyi viszonyokkal. Tehervonatok számára, 12 kilométer hosszú vonalra, 40 percz menetidőt szabott meg, ami körülbelül 20 kilométer óránkénti sebességgel felelt volna meg. Ebben persze nincs semmi különös dolog, tekintve azt, hogy abból a 12 kilométer utból mintegy 10 kilométernyi rész 25⁰/₀₀ lejtőben fekszik. De máshol volt a bökkenő; az első kilométerben. Ez t. i. nem lejtőben, hanem 18⁰/₀₀ emelkedésben fekszik, mindjárt a kijáratnál kezdődik, aminek következtében minden tehervonat, mely Magyarország felé indult erről a határállomásról, a rendes menetidőnek — tapasztalásszerűleg — egyharmad részét felhasználta, amíg a vízvásztóig fel birt kapaszkodni, vagyis, amíg a 12 kilométernyi utból az első kilométert megtette. Mi sem természetesebb azután, minthogy a vonatoknak a vízvásztótól a legközelebbi állomásig még megteendő 11 kilométernyi utat 25 percz, sokszor még rövidebb idő alatt kellett befutnia: azaz 25⁰/₀₀ lejtőben 30, sőt több kilométernyi óránkénti sebességgel kellett rohanniok. Ennek következménye viszont az volt, hogy a vonatmegfutamodások ott egyáltalán nem tartoztak a ritkaságok közé, hanem szerencsére komolyabb bajok nélkül multak el; mert, amint kiderült, rendszerint a vonal alsóbb részein kezdődtek, amikor a vonat már tulnyomó részben egyenesebb irányu pályarészekbe jutott, majd csekélyebb lejtőkbe is, ahol azután nagynehezen sikerült őt megfogni. Ilyen alkalmakkor a fékezett kocsi kerekei és vasféktuskói a vörös izzásig hevültek át; amely féktuskó pedig nem tapadt szorosan a keréktalphoz, az a szó szoros értelmében leolvadt a dörzsölés okozta nagy hőségűtől. Csak egyszer kellett megtörténnie annak, hogy a vonat már fönt, a lejtő kezdetén iramodjék meg, és a katasztrófa elkerülhetetlenné vált.

Ami a palotai katasztrófa borzalmasságát oly nagy mértékben fokozta, hogy t. i. a tartánykocsiból kiömlött kőolaj meggyuladt, én úgy vélem, hogy ennek a meggyuladásnak nem kellett éppen a mozdony tüszekrényéből kiindulnia. Épp oly valószínű, hogy a kőolaj a vörös izzásig áthevült fékezett kerekektől és féktuskóktól gyuladt ki.

(Vége köv.)

Bandita-élet a Balkánban.

Nincs a földkerekségén hely, ahol a haramia-élet annyira mindennapi, annyira megszokott, sőt, ha szabad ily megtisztelő nevezettel élnem, oly népszerű volna, mint a volt és a jelenlegi Törökországban. Részint az az elnyomatás, amelyben a rajah volt, részint a becsvágy, könnyű szerrel meggazdagodhatni, másrészt a török közigazgatás tunya közömbössége, hozzá az a körülmény, hogy a nép alsó rétege a haramiákat hőskönek, érték küzdők-

nek tekintette: ezek az okok születték azt, hogy sehol annyi rendszeresen szervezett rabló-csoportot nem lehetett találni, mint a balkáni, maczedóniai és ruméliai hegyekben.

Volt idő, midőn egyszerre 15—20 banda fosztogatta a kereskedőket, rémitgette a török hatóságokat, és ha sikerült is imitt-amott egy-két tagját lelőni, felakasztani, de az egészet kiirtani, garázdálkodásaiknak véget vetni soha nem sikerült. Ők magukat »hajdukok«-nak nevezik. Ahol törökről van szó, ott szóba sem jön többé a kegyelem, ámbar a keresztényben sem válogatóság; de az bizonyos, hogy törökkel nem szövethetnek, holott ugyanazon egy bandában lehet együtt látni görögöt, bolgárt, szerbet, arnótot, montenegróit, akik, mint nemzet, egymást ugyan nem türhetik, de itt a közös érdek ugy együvé fűzi őket, hogy versengésről vagy egymás elárulásáról szó sem lehet. Egyedül a vallás az, mely őket összetartja, az egyedül üdvözítő (pravoszlavnik) óhitű vallás, melyhez egész vakbuzgósággal ragaszkodnak. Lehet látni egy-egy szegény falu nyomorúan épített templomában szűz Máriaképeket vert arany-keretben, gyémánt-gyűrűvel az ujján, drága gyöngsorról a nyakán ékesítve; tudja mindenki, hogy ezt ez és az a »hajduk« ajándékozta, mikor ezt és azt megölte és kirabolta; de azért az nem háborgatja senkinek a lelkiismeretét, és ha az ajándékozót valahol kalandozása közben meglövik: a közvélemény rögtön mellette van. Hogyan lehet az, hogy meglőtték! mikor ő adta az x-i szűz Máriának a nyakéket?! Szegény! kár érte, igen jó keresztény volt.

A bigottságig vitt vallásosság mellett még igen babonások is. Vannak napok, melyeken a világ minden kincséért sem indulnának vállalatra, ismét mások határozottan szerencsések. Babonás körülményekre mindig súlyt fektetnek: pópával, üres edényt hozó leánnyal, vén banyával találkozni veszélyes; a zsidóval ellenben — és kivált cigánnyal — szerencse; a sas, a holló jó jel; kakas, szarka elárulás jele. Hosszabb utazásra szamarat vagy öszvért használnak, mert a ló nyert és hangja messze hallik. Éppen úgy nem szeretik a kutyát sem, mert ugatásával másnak is jelt ad, hanem e helyet juhok tanít magához a bandita úgy, hogy a bárányt még első nap elveszi az anyjától és éjjelnappal ölében hordva, fölneveli. Ez aztán, míg ő alszik, körülte legelész, de ha bármi idegen jön: félénksége folytán gazdájához szalad és öntudatlan felkölti az alvót.

A Mithád pasa kormányzósága idejében volt egy »jó barátom«, Filip Toto; hivatalára nézve kapitány egy ilyen »hajduk«-csapatnál. Ez az ember oly egyszerű, annyira vallásos, sőt vakbuzgó vala, hogy a világért el nem mulasztotta volna a templomba menetelt. Kért egyszer tőlem egy török lírát kölcsön; adtam neki és kérdeztem: »Minek neked, Filip, egy török lira, hiszen az teneked nem is pénz!« »Hát tudod, készülünk egy jó dologra és ma este isteni tiszteletet tartatok a pappal, oda pedig igaz uton szerzett pénz kell. Téged ismerlek, hogy minden parád igaz keresményed, hát azt adom a papnak. Ha visszajövök, holnapután hármad adok érte; ha vissza nem jövök, — és itt három keresztet vetett magára — hát tégy még egy ikoszárt mellé, szolgáltsd a lelkemért egy szfestániát és az Isten is megáld érte.«

Három golyót hordott már testében, de fel-

nem hagyott üzletével és annyira vitte, hogy huszadmagával megtámadott egész század törököt. Az igaz, hogy ő huzta itt a rövidebbet, de ettől fogva már nem mint bandita, hanem mint igazi »hajduk« lépett fel. Templomokat segélyezett, szegény parasztnak ökröket vett, falusi kis kereskedőknek pénzt kölcsönzött, öltözetét finomabb posztóból készíttette, szóval kezdett mindenkép feltünővé lenni. míg végre csakugyan a »nagy hazafiak« sorába küzdötte fel magát s nevét a tudatlan rajah tisztelettel említette.

Az újabb időben e nagy hazafiak nagyon megirtkultak Bulgáriában, de Maczedónia még mindég tele van velök, sőt a bolgár-szerb háborúban szerepet is játszottak a bolgárok mellett. Ha a hír nem csal, Pírot kirablásánál is ők voltak az igazi hősök és ugyan gondot adtak a rendes katonaságnak, hogy őket imigy-amigy némi fegyelem alatt tarthassa. Az oroszok is felhasználták őket minden török-ellenes háborúban.

A bukaresti »Telegraphul« érdekes levelet közöl róluk Maczedóniából. Fel is említi a hajdukevezérek neveit: Naumi, Davel, Adelfi Niko, Georgye Csolák, Rakib, Csanak és a többi. Naumi nagy hirre vergődött Monasztir vidékén; a pasa maga ment elfogására, de nem találta sehol, a nép maga vezette félre a keresőket. De jaj is volna annak a falunak, ahol csak egy áruló akadna is. Mikor aztán a pasa eredménytelenül tért haza, márt ott várta egy levél, hogy az a paraszt, aki ebben és ebben a faluban lova kantárát fogta, midőn a lóról leszállt, nem volt senki más, mint maga Naumi, akit keresett. Most két éve panaszkodtak a keresztény parasztnak Nauminak és Nikónak, hogy az ő török hivatalnokaik rosszul bánnak velök és sok igazságtalanságot kell eltűrniök. E két kapitány embereivel körülfogta Florinát, hol a hivatalnokok laktak, törvényszéket tartottak felettök, és halálra ítélték őket. Az ítéletet annak rendje-módja szerint végre is hajtották.

Ha már azután jól megszédtek magukat, egy némelyik becsületes ember is lesz. Ismerek egy Toma nevű 70 éves albánt, aki tizenkét évig volt nehéz vasba verve török gálya-rab, most pedig minden reggel sétál egy szál viaszgyertyájával a templomba, számtalan rablását és pár tuczat gyilkosságát leimádkozni. Spira Nokcsa 180 lovát hajtotta el az argiró-castrói török pasának, szépen félre téve az utból a felvigyázókat, most pedig a legbecsületesebb kereskedők egyike. Davel kaszinót tart Larisszában és mint jó hazafi 110,000 frankot adott a görög kormánynak a sereg mozgósítására.

Irni-olvasni majd egyik se tud, de nem is háborgatja ez az ambíció. Az én jó barátom, Filip sem tudott, és hogy mennyire nem törődött ezzel, mutatja ez a jelentéktelen eset. Egy délután előfüttyentettem Bokrász vizslámát és vadászni mentem vizivadra. Filip velem volt. Ő lőtt nagynehezen, leterdepelve, sokáig czélozva, egy gödényt, én pedig 3—4 ruczát, 5—6 szalonkát, természetesen mind röptiben. Hazamenet mondom Filipnek: »Csinálj kávé, én addig irok egy levelet, mert jön a hajó és még el akarnám küldeni«. Mikorra a kávé készen lett, a levél is elkészült és elküldhettem. Nézi Filip a szép czimzetet, egyszer megszólal: »Szép írásod van, még a postán is mindig megbámulják, én azt azonban tőled nem irigylem, de ha úgy tudnék löni, mint te: zbogom elengednék öt esztendő az életemből.«

Feriz.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Világposta-bélyeg. Ez lesz a neve a jövő postabélyegének, ha megvalósul az a terv, amelyet Uj-Zéland kormányzója kezdeményezett s a melynek megvalósulása érdekében máris több állam elfogadta Uj-Zéland tervét. Uj-Zéland ugyanis köriratot küldött valamenyi állam postaigazgatóságának, amelyben egységes postabélyeg elfogadására hívja föl az államok figyelmét. Az új bélyeg tíz centimebe kerülne. Ha az Ausztráliából kiindult terv megvalósulna, úgy például Budapestről Pekingbe ugyanannyi volna a levél portója, mint Budapestről Bécsbe, vagy Prágába, vagy akárhová a világon. Ez ideig már több állam válaszolt Uj-Zéland kormányának. Olaszország, Svájc, Egyiptom, Mexikó, Chile és Paraguay már beleegyezésüket adták, Németország nem ment bele a tervbe, Franciaország, Anglia, Oroszország és monarchiánk a kérdés eldöntését egy nemzetközi világposta-kongresszusra bízzák, amelyet 1902-ben tartanának meg Rómában.

A reklám. Budapesten az iparhatóság kétszáz korona büntetéssel sújtja azt a kereskedőt, aki effélét hirdet: »A mama sirt örömeben, mikor a papa az olcsó portékát X. áruházból hazahozta«. Azután másnap ezt: »A papa sirt örömeben, mikor a mama X. áruházból az olcsó portékát hazahozta«. — Miféle szélhámoság van ebben? Németországban, ahol pedig a törvény szigorúan bünteti a tisztességtelen versenyt, pályadíjat tűznek ki élelmes reklámmintára. Egy berlini szaklap az ilyen nyilvános pályázon elfogadott mintákból ezeket közli, a nélkül, hogy a hatóság vagy akárki megütközött volna rajtuk:

A búrokat le lehetett győzni, de legyőzhetetlenek az olyan szolid üzleti elvek, a minőktől vezéreltetve N. N. cég áruit értékesíti, midőn . . .

Aki irni és olvasni tud. Egy alföldi kerületben hire járt, hogy föllép az öreg Csorba Gáspár, aki ezer disznót hizlal, s ehez képest a legrendezettebb anyagi viszonyoknak örvend. Az ottani újságban egy tanár szóvá tette Csorba uram föllépését, s a többek között azt írja róla, hogy nem tud se irni, se olvasni. Másnap az aranyparaszt találkozik a piacon a tanárral. Megszólítja:

— Tanár ur, azt írta felőlem, hogy nem tudok se irni, se olvasni.

— Voltam olyan bátor.

— Nohát menjünk be ide a papirkereskedésbe, s lássuk, melyikünk tud jobban.

A papirkereskedésben Csorba uram elővette kövér bugyellárisát, s szép lassu tempóban kiolvasott belőle száz darab ezrest.

— No most folytassa tanár ur.

A tanár megvallotta, hogy az ezres-olvasásban nincsen kellő jártassága.

— Lássuk az írást, mondotta az öreg Csorba, kérek két váltó-blankétát.

Az egyik váltóra aztán alakaparította a nevét.

— Irja alá a másikat a tanár ur, vigyük a takarékbá, ott majd megmondják, hogy melyikünknek jobb az írása.

Egy török telpítő a XVII. században. A Tiszántul, különösen pedig a Körös-Maros köze a XVI. század végén, az 1596. év tavaszán elpusztult; lakóit egy tatárjárás leöldöste; egész sor virágzó város és község lőn egyszerre rommá hamuvá. Egykoru historikusaink közül csak Baronyai Decsy

János tud erről a pusztulásról; ő följegyezte História-jába, hogy ez akkor történt, amidőn a nagy-szemöldökű Szolimán temesvári basa Lippát megostromolni készült s parancsot küldött a Győr tájékán telelő tatár-hadaknak, hogy hozzá siessenek. A tatárok utra kerekedtek, de »hogy mind az erdélyi fejedelmet, mind pedig a magyarországi parancsnokokat megrémítsék, a Körös és Maros által határolt vidéket (melyet görögül Mezopotámiának, latinul a Körös-Maros közének — Inter omnia — nevezhették) a béke örve alatt váratlanul elpusztították, s a török hódoltság alatt ottan élő lakosságot részint legyilkolták, részint rabságra hurczolták; magát az egész vidéket pedig főhelyével, Békessel s a többi várossal együtt, kegyetlen módon kifosztották.« A tatárok utközben igen alaposan végezheték a rombolás munkáját; mert Békés, a melyet Decsy János a vidék főhelyének mond, tizenhárom év multán, 1609-ben is, lakatlan pusztá és romokban heverő város. Makó, Hódmezővásárhely valószínűen Békéshez hasonlóan járt, ezeket is újra kellett telepíteni. A kisebb községek, a tiz-husz házacskából álló falvak, ha ugyan lehető, még rosszabb sorsra jutottak. A Körös és Maros köze ez időben tisztára hódoltság, birtokán a közel fekvő várak török parancsnokai osztozkodnak. Az elpusztult községek határai legelő, rajta a tatárok elvonulása után hazaverődő makaiak és vásárhelyiek legeltetik gulyáikat. Csanád várának parancsnoka a XVII. század derekán (1640 táján) Ali alajbég a Becsén és Becskereken állomásozó iszpáják (lovass hűbéresek) záim-ja. Záimnak hívták a hűbéres lovasok közül azt, akinek hűbirtoka évi huszezer akcsénál nagyobb jövedelmet hozott. Ali alajbég, hogy birtokát jövedelmezőbbé tegye, a pusztá helyeket meg akarta telepíteni; de a telepítés nem volt könnyű föladat, mert a jobbágy szűk volt mindenütt, a felvidékiek nem vágytak az Alföldre, az Alföld lakosai pedig a városokba húzódtak, ahol valamivel mégis nagyobb volt a közbátorság. Telepítési czélokra leginkább még azok a szerb pásztorok kínálkoztak, akik barmaikkal pusztáról-pusztára vándoroltak, sehol sem ütve állandó tanyát. Az alajbég is ilyen rácz telepéseket fogott; de telepesei sokat szenvedtek a végbeli kóbor katonáktól, akik fölkerelkedtek és harácsoltak. Ali bég haszontalanul panaszol a Pozsonyban székelő kamarának, hogy béke idején a tolvaj vitézeket tiltsák el a rablástól. Ezek a kóbor vitézek néha nem is a maguk fejéből vállalkoznak a harácsolásra; hanem a régi földesurak biztatják föl őket, a kik a török elől más vidékre menekültek. Mindezáltal az emberséges Alinak sikerült egész sorát az elpusztult községeknek ráczokkal megtelepíteni; de ezeket az új telepéseket is elmosta az a vihar, amely a XVII. század végén támadt, s a mely végül a török hatalmat elűzte Magyarország határaitól.

A magyar, osztrák és boszna-hercegovinai vasutak az idén utolsó előtti értekezletüket az osztrák államvasutak meghívására október 10-én tartották Villachban. A napirendre került tárgyak közt legfontosabb volt az állandó közös tarifabizottság utolsó jegyzőkönyvének előterjesztése, melylyel részben az érdekelt felek beadványai, részben az egyes vasutak indítványai folytán fölmerült díjszabási ügyek nyernek elintéztést. A legközelebbi értekezlet decemberben lesz Bécsben.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Balázs Vera.

A nyéki bakternál nagy a hejje-hujja,
Sírnak a hegedük, harsog a trombita.
Hej! nagy a vigasság, hangos a háztája,
Hét világra szóló esküvő lesz itt ma.

Jól megválasztotta Márton a vőlegényt,
Ej no, hát biz gazdag! Az ő lánya szegény!
Nem lesz úgy ezután, selyem ropog rajta,
Hogy ha most busul is, kutya füle bánja.

Négy sallangos sárkány hozza a vőlegényt,
Hogy már meghaladta ötvenet a legény —
Se baj, pótolja a pénze! Amit a kor
Kitesz, helyre üti földje.

Mintha a harangszó temetésre hívna,
Szomorú a násznép, hej! de Márton vig ma!
No meg ha más nem is, a vőlegény örül,
Kinálja vendégül, kancsókat hord körül.

»No még egy szikrányit — biztatja a népet —
Bizony mondom, soha nem láttak oly szépet,
Mint a menyasszonyom, hófehér ruhába',
Jó kedv legyen itt ma, a virágos házba'!»

Késik a menyasszony, indulni is kéne,
»Ej, sebaj, majd szebb lesz«, szól a vőlegénye.
»Hadd fonja be szépen selymes hosszú haját,
Mossa rózsavízzel piros két orcáját.«

Ismét kong a harang, sok a várakozás.
»Menjen be a vőfély, nálunk az a szokás.«
Nem kell kopogtatás, dobog az ő szive,
Réges-régtől ő volt Vera szemefénye.

Hogy benyit az ajtón, csak beesik rajta:
»Mért vagy olyan csendes«, kinosan sóhajtja.
»Ami volt, el is múlt, gazdagság vár reád,
Mit ér az ígéret, szegény szív, meg virág!«

Nem szól a menyasszony, fagyos keze, szive,
A lakodalomnak temetés a vége.
»Megtartottad a szót, nem kellett gazdagság,
Csak engem szerettél, az a szent igazság.«

Amint Biró Miska e szót mondogatja,
Odahajtja fejét, a szivét hallgatja.
Hallgat az örökre, nem dobog az többé,
»Nem hagylak el soha!« Oda roskad mellé.

Sok a várakozás, zúg a vendégsereg,
Lassan az ajtónál összesereglenek.
Benyit a vőlegény, oh, bár maradt volna,
Ott fekszik a szép pár, egymásra borulva.

Eloszlik a násznép, Márton hajtogatja:
»Soh'sem hittem volna, hogy lány a szól tartja!«
Ott feküsznek ketten, egy sirba temetve,
A szép Balázs Vera s hűséges kedvese.

P. L. G.

Az áruló.

Regény.

— Irta: M. Z. —

(Folyt.)

MÁSODIK RÉSZ.

A sűrű golyózápornak, mely egy-két perc alatt a támadók sorai közé csapott, nem maradt el a kellő hatása. A támadók, akik sokkal gyöngébb ellenállásra voltak elkészülve, ijedten hátráltak meg az első roham sikertelensége után, és sietve húzódtak vissza az éj sötétjébe. A menekülők vad üvöltése, a ház előtt heverő sebesültek jajveszéklése borzalmas hangversenyt képezett odakint. Közbe-közbe a támadók vaktába sütögették puskáikat a tanya felé, de golyóik szerencsére senkiben kárt nem tettek. Ezzel is alább hagytak azonban, amint a házvédők rögtön tüzeltek arrafelé, ahonnan a puskatüzet felvillanni láttak.

Veelderen gazda Francoisval felment a ház erkélyére és szó nélkül szoritotta meg Fritznek és Duvalnak a kezét, akiknek puskáik ugyancsak derekasan működtek volt onnan felülről az ellenség közé. Helyüknek veszedelmes voltát eléggé jellemezte az, hogy Fritznek a kalapját fúrta át egy puska golyó, Duvalnak pedig egy felfelé dobott lándzsa majd, hogy a puskat ütötte volt ki kezéből.

— Elég volt az uraknak ebből a helyből — kezdé Veelderen gazda. Engedjék meg, hogy most már én maradjak itt Francoisval, az urak pedig húzódjanak le az udvarba.

Fritz és Duval élénken tiltakozni kezdtek. Semmi áron sem akartak innen távozni.

— Nyugodtan mehetnek, sőt le is pihenhetnek — biztatóta őket a gazda. Ezek a zsványok aligha fogják ma éjjel megismételni a támadást, mert erre a fogadtatásra bizonyára nem voltak elkészülve. Megzavarta tervüket a kutyahistória is, mert ezzel meghiusult az a szándékuk, hogy észrevétlenül lopózzanak a tanyához és úgy lepjenek meg bennünket, mint az alvó lajhárokat. Most bizonyára előbb egy új tervet fognak kifőzni és a támadást a holnapi éjszakára halasztják. Ahogyan pedig én azt a fehér gazembert ismerem, aki a vezetőjük, ettől a fekete söpredéktől minden gonoszra el lehetünk készülvén, ha nem vagyunk eléggé óvatosak. Ma éjszakára azonban nyugtunk . . .

Veelderen gazda utolsó szavait két fegyver-dörrenés akasztotta meg, melyek alig egy fél másodpercnyi időközben hangzottak fel. Egyik a mező felől, a másik az udvarról hallatszott. Ugyanekkor az erkélyen állók fejei között egy golyó sivitott keresztül. Ezek még rá sem értek meglepetésükből felocsúdni, amikor a mező felől, egészen közléről, egy tiszta angol nyelven kiejtett, erőteljes káromkodás hangzott fel hozzájuk. Francois fenhagyva őrsgül az erkélyen, a többiek siettek le az udvarra ennek a lövöldözésnek az okát megtudandók. A kapu

közeliében állott Mary, fegyverrel kezében és az izgalomtól remegő hangon kezdett éppen a köréje sereglett leányoknak valamit beszélni.

— Gyermekem, Mary — támadt reá feddő hangon Veelderen gazda — miért nem maradtál te bent a szobában? Minek jössz ide ki, ahol olyan közel érhet a baj?

— Ne, ne haragudjék édes jó Veelderen apó; de hogy minden úgy elcsöndesedett egyszerre az udvaron, hát nem volt bent maradásom. Ki kellett nézmem minden áron. Hátha baja történt valakinek? Kihoztam magammal a puskámat, meg a lordnak éjjeli látócsövét és hogy senki be ne küldhessen, ott a tulsó sarokban egy létrát támasztottam a falhoz és onnan, a fal tetejéről figyeltem ki a mezőre. Egyszerre csak azt veszem észre, hogy eminnen a tulsó sarok mögül egy sötét alak kúszik a kapu felé. Meg-megáll és figyel egy darabig, majd még közelebb jön. Önnök ekkor éppen az erkélyen vitatkoztak és minden szavuk tisztán érthető volt. Hirtelen azt látom az üvegen keresztül, hogy az alak odakint olyan mozdulatot tesz, mintha az erkély felé czélozna. Abban a pillanatban én is kézre fogtam puskámat és ahol a fegyver villanását láttam, nyomban oda löttem.

Veelderen apó nem állhatta meg, hogy meg ne ölelje az ő bátor leánykáját; hanem azután gyöngéd erőszakkal készítette őt, hogy visszatérjen a házba.

— Most érdekes volna megkeresni azt a jó-madarat, aki olyan jól tudott a sötétben is megczélozni bennünket és aki olyan czifrán tud ebben az afrikai vadonban angolul káromkodni. Én azt vélem, hogy megkapta a maga részét és hogy még most is odakint hever valahol a ház közelében. Hanem azért mégsem tartom tanácsosnak, hogy a kaput csak egy percze is kinyissuk vagy hogy csak egy lépésnyire is távozzék bárki közülünk a háztól. Meglepetésekre el kell készülvén lennünk.

Miután ilyen ellenséggel szemben emberiességi tekintetek figyelembe nem jöhettek, a tanyabeliek a kívül jajgató sebesülteket reggelig nem sok figyelemben részesítették. Ellenkezőleg, az éjnek még hátralevő részében arra ügyeltek, hogy egyetlen gyanus alak a ház közelébe ne férközhessen és amint itt vagy amott a legkisebb gyanus jelt, mozgást vették észre, golyóikkal adták meg hozzá a feleletet.

Lázás izgalomban várták mindannyian a reggelt. Arra az angolra voltak kíváncsiak és hogy él-e, nem-e; avagy, hogy nem szökött-e meg, ha sebesülése csupán jelentéktelen természetű volt. Hol Fritz, hol Duval ismételt kiáltottak ki az éjszakába egyes kérdéseket, hogy feleletre bírják a gyanus ismeretlent. De azon az egy káromkodáson kívül többé nem adott jelt magáról.

Reggelre kelvén az idő, amint a rövid hajnali pitymallat elmúlt és teljes világosságnak adott helyet, a tanyában — az egyetlen James lord kivételével — mindenki talpon volt. A férfiak a ház erkélyéről kémlelték a vidéket, a leányok a lőrésen keresztül vizsgálták az éjjeli harc következményeit. A mezőségen, amerre a szem ellátott, sehol embereknek, emberi életnek a nyoma. A kapu előtt azonban és a háztól kisebb-nagyobb távolságokban, közel két tucat kaffer feküdt elszórtan a gyepen. Egy részük mozdulatlanul, mások ismét kínos vonaglásokban.

De nemcsak kafferek heverték kint. Egy fehér

ember is volt közöttük, egy európai, aki alig husz lépésnyire feküdt a kaputól — teljesen mozdulatlanul. Mikor azután a tanyabeliek körülállották ezt az alakot és Francois meggyőződött arról, hogy Mary fegyverének a golyója a lelket is kihajtotta a testből — akkor Veelderen gazda levette fejéről a kalapot, letérdelt a hulla mellé és ájtatosan imádkozni kezdett. A többiek önkénytelenül követték példáját.

— Óh Uram, kifürkészhetetlenek e te utaid — fejezé be imáját a gazda hangos szóval. Azt az ártatlan lelket használtad fel a büntetés végrehajtására, amely lélek el lett szakítva atyjától, anyjától. El lett szakítva bűnös módon, egy család boldogságának feldulása árán . . . Áldassék, óh uram, a te neved . . .

És akkor mindannyian megtudták, hogy halott ellenségük, aki ott fekszik előttük, nem más, mint — John Friend.

(Folyt. köv.)

A kapitány hadi terve.

Páris egyik elegáns vendéglőjében két ur üldögélt. Az egyik körülbelül ötvenöt éves lehetett, kabátján a becsületrend szalagjával, valóságos típusa volt a nyílt szívű, kedélyes katonának. A másik 25 évesnek látszott, egész lényén a legnagyobb elegancia ömlött el, s meglátszott rajta, hogy eddigi életét, a holnappal nem törődve, teljes gondtalanságban töltötte.

Reggelijüket befejezván, szivarra gyujtottak, mialatt az idősebb társához fordulva, így szólt:

— Beszéljünk most már komolyan. Levelet kaptam anyádtól. Ő azt találja, itt volna az ideje, hogy megnősülj; alig várja, hogy egy kis unokát ringathasson a térdein.

— Tehát csak azért hívtál meg e fejedelmi reggelire, hogy ezt nekem elmondjad? Visszaéltél bizalmammal; ez az árulás méltatlan hozzád!

— Megengedem, de mentségül szolgáljon az, hogy ezt jövőd érdekében teszem.

— Reménylem, hogy irántami szereteted s gondosságod legalább megment engemet attól a gondtól, hogy jövődöbelimet magam keressem.

— Anyád Dütilly Bertára vetette szemeit.

— Arra a piczi kis leányra, akit térdeimen ringattam, s akit, mert dédapáink között valami rokonság volt, hugomnak neveztettem?

— A te kis hugodból egy remek szőke szépség lett.

— Sajnálom, de a szőke nők iránt ellenszenvvel viseltetem.

— Atyja, Dütilly ezredes, legjobb barátom.

— Aki vitéz hadjáratainak elbeszélésével szokott umtatni.

— Anyja valóságos szent asszony.

— Nagyon is szent, kedves bátyám. S azt hiszem, az a nevelés, amit leányának adott, éppen nem kecségtető a leendő férjre nézve.

— Tudod, hogy nagy hozomány vár reá.

— Hagyjuk a pénzkérdést, már ez magában véve is elég lenne arra, hogy ajánlatodat visszautasítsam.

— Ugy látom, hogy választásunktól nem vagy elragadtatva?

— Semmi esetre se! Semmi kedvem a házassághoz, még kevesebb a kiszemelthez.

— Így hát ne beszéljünk többé e tárgyról. Fölkeltek s elhagyták a vendéglőt.

A kapitány, aki csatában kapott sebe miatt vált meg a szolgálattól, saját gyermekeként szerette testvére fiát, s apai szeretettel őrködött felette. Megtartotta szavát, nem beszélt többé a nősülésről, daczára hogy azt forrón óhajtotta.

II.

Két hónap mult el, beállott a nyár, amidőn a párisi elegáns világ tömegesen menekül a városból.

— Octáv, — mondá a kapitány — nem volna-e kedved velem Svájcba utazni?

— Fölséges egy eszme, kedves bátyám! Rajongok a hegyekért. Mikor indulunk?

— Mielőbb. De tudd meg, társaságunk is lesz; velünk tartanak az ezredesek is Berta leányukkal együtt.

— Okos nem távolítja el magát az élvezeteket azért, mert azoknak kellemetlen oldalaik is vannak; az, hogy Berta kisasszonynak szőke haja van, még nem elég ok arra, hogy őt madárijesztőnek tekintsem.

— Oh, tudtam én, hogy jónevelésű fiu vagy!

Octáv védelmi állást foglalt el; nagyon csalódnak, ha azt hiszik, hogy ez az együttlét meg fogja őt ingatni elhatározásában, ő meg fogja hiúsítani az összeesküvést, melyet szabadsága ellen szöttek.

A kis társaság egy egész kis fülkét foglalt el. Octáv lehetőleg távol igyekezett ülni a leánytól, kivel szemben a hideg udvariasság határain belül tartotta magát. Előbb ujságot olvasott, majd pedig szundikálni kezdett. De azért a társalgás nem kerülte el figyelmét.

A fiatal leány rokonszenves csengő hangja sehogy se illett össze az ő elhatározásával. Ez kissé izgatta is. Nem akarta azonban bevallani, hogy bújjosan szép, de annyit kénytelen volt beismerni, hogy egészen más, mint ahogy ő elképzelte. Annál több oka volt tehát arra, hogy — óvakodjék!

Mindazon városokban, ahol megpihentek, folyton csak addig volt társaságukban, amennyire azt együtt utazók között a társadalmi szabályok megkövetelték.

Berta nem látszott észre venni hideg közönyét. Mindig egyformán jókedvű volt, megtartotta vele szemben azt a hangot, amelyet a jó izlés megkövetel, de azért közönyösnek mutatta magát. Ez kissé bántotta Octávot; azok után a hódításai után, melyeket a világban mindenütt elért, bámulta ezt a kis leányt, aki őt észre se látszik venni és legkevésbé sem törekszik arra, hogy megtetszék neki.

Mindig várta nagybátyja szemrehányásait. De ez ellenkezőleg a legnagyobb szabadságot adta neki, s még azt is elnézte, ha néha a köteles udvariassági szabályok ellen is vétett.

Egy napon, midőn együtt szivaroztak az Interlakenbe menő hajó fődélzetén, így szólott hozzá:

— Határozottan igazad volt, midőn a szókék ellen beszéltél. Veszed észre, mily szomorú benyomást teszen Berta az emberre barna utitársnői mellett?

— Ön igaztalan, kedves bátyám, éppen nem találom, hogy ő az összehasonlításnál veszítene.

— Ez a te meggyőződésed, különben az izlés felett vitatkozni nem lehet; mindenkinek megvan a magáé!

A kapitány sohasem mulasztotta el Berta felett kicsinylőleg nyilatkozni, ha arra alkalom nyílt. Leginkább kritizálta öltözetét s hiányos zenei érzékét. Octáv ilyenkor mindig Berta pártjára állott, s rendszeren ellenkező véleményen volt nagybátyjával.

III.

Egy alkalommal Grinderaldba rándultak ki. Berta a luchniczi forrást akarta megtekinteni, s Octáv nem vonhatta ki magát a társaságból. Mikor visszajöttek, a kapitány így szólott hozzá:

— Szegény fiu! Ugyancsak unhattad magad a kis leány társaságában! Képzem, végig kellett hallgatnod, amint az Alpesekeket, a sziklákat s a nap lementét dicsőítette; ahogy azt iskolai könyveiből tanulta.

— Ön téved, kedves bátyám! Társalgása igen érdekelt. Ő nagyon okos, igen olvasott, s éppen nem unalmas.

— Igazán? Te meglepsz! Mindamellet ne siessünk a szállodába visszamenni, mert ott meg az ezredes haborus kalandjait kellene végighallgatnunk.

— De hisz az öreg nem beszél, ha ön nem óhajtja.

— Vagy pedig a mama szentbeszédein kellene unatkozunk!

— De kedves bátyám, én nem ismerek önre; ön ma igen csipős hangulatban van!

— Bocsásd meg egy öreg katona őszinteségét, aki nem bírja az igazságot elhallgatni!

A kapitány napról-napra epésebben nyilatkozott és Octáv napról-napról erősebben védelmezte gunyolódó megjegyzéseivel szemben uti társaikat.

Luzernben Nantel Pállal, Octáv egy régi barátjával találkozott, aki mindkét családnak közös ismerőse volt. Ő is utazott, de nem lévén semmi határozott uti terve, örömmel csatlakozott hozzájuk s együtt mentek fel a Righi-csucsra és Tell Vilmos sirjához.

Pár nap mulva Octáv kedélye egészen megváltozott; szótalan lett és ingerült.

— Kedves bátyám, — mondá a kapitánynak — nem veszi észre, hogy ez a Nantel nagyon kerülgeti Bertát.

— Ez a Nantel!? Te egész megvetően beszélsz róla, holott úgy mutattad be nekünk, mint a legelső gavallért, legtisztább jellemet s szavakat sem leltél előttem dicsőítésére.

— De az nem helyes, hogy huginak szívet minden czél nélkül megzavarja!

— Minden czél nélkül? És miért?

— Mert ő nem az az ember, aki Bertát, mint férj boldogítani tudná. De majd lebeszéllem róla.

— Minek elegyedsz te ebbe! Engedd őt szabadon választani. Ha rosszul választ, ő bánja meg, mi közünk nekünk ahhoz!

Octáv nem volt egy véleményen bátyjával, aki pár pillanat mulva folytatta:

— Ha ez a história neked kellemetlen, nem sokáig kell nézned. Tudod, hogy uti tervünk az volt, hogy megnézzük a konstanci tavat, miután pedig barátaink elhatározták, hogy a Rajnán térnek vissza, ha nem jönnek velünk, mi egyszerűen hátat fordítunk nekik.

— Mit gondol, elkiséri őket Nantel?

— Valószínűleg.

— Mégis, az illem azt követeli, hogy ha már

együtt indultunk el, ne hagyjuk el őket; nem gondolja kedves bátyám, hogy helyesebb lesz, ha velük megyünk?

— Ahogy gondolod, kedvesem.

Octáv napról-napra több figyelemmel vette körül Bertát; örökké nyomában volt. Ha kissé meredekebb volt az ut, rögtön karját ajánlotta; sietett föladni felöltőjét, úgy hogy nagy buzgalmával legtöbbször kiszorította mellőle Nantelt, ki kénytelen volt szolgálatait a mamának följánlani.

IV.

Egy napon, midőn egy meredek hegyre mentek fel, a mama Nantellel, a kapitány pedig az ezredessel beszélgetve, kissé elmaradtak; Berta és Octáv nagyon is előre haladtak, s egy gyönyörű kilátás előtt megpihentek; a Rajna lábaiknál hőmpölygött, míg a háttérben a tiroli alpesek zárták el a láthatárt.

Berta kedves és vidám volt, míg Octáv egész átadta magát az ábrándozásnak. Sokáig hallgatag maradt, mintha a táj szépsége egész valóját lekötötte volna. Egyszerre egész nyersen hozzá fordult.

— Berta! Miként vélekedik maga Nantel Pálról?

— Igen jól; osztom az ön annyiszor kifejezett kedvező véleményét.

Octáv pár percig habozott, végre megszólalt:

— Szereti őt?

Berta hahotában tört ki.

— Megengedjen, de ezen kérdését igen udvariatlannak találom!

— Akármilyennek tartja is, nagyon kérem, hogy feleljen nekem őszintén.

— Hogy érezhetnék egyebet, mint barátságot iránta, miután legkedvesebb barátnőmnak jegyese. Bevallotta nekem, hogy imádja menyasszonyát.

Octáv merőn reá nézett. Arczának őszinte kifejezése a legkisebb zavart sem mutatta.

— Nem is képzeli, — mondá — hogy válasza mily boldoggá tett engemet!

— Valóban, és miért?

— Igen... vallomást kell önnek tennem. Pál jó barátom, s mégis, ha magukat együtt láttam egy sziklahasadék mellett, önkénytelenül is arra gondoltam, hogy ha véletlenül a mélységbe zuhanna, hamar meg tudnék felette vigasztalódni.

— Ez aztán rossz szívre mutat.

— Nem rossz, csak féltékeny szívre.

Berta felsóhajtott; Octáv pedig mélyen szemibe nézve, így szólt:

— Berta! ha tudná, mily végtelenül szeretem magát!

— Elfelejtji, hogy szőke vagyok, s hogy...

— Csakis a szőke szint szeretem, mióta magát megismertem. Ugy látom, nagybátyám fecsegett magának, az a csunya áruló!

— Oh, még többet is mondott, de én meg voltam győződve, hogy előbb-utóbb elnézőbb lesz!

— Így tehát maga kaczerkodott velem?!

— Talán egy kicsit; haragszik érte?

— Berta, akar-e feleségem lenni?

— Egy fiatal leány engedelmességgel tartozik szüleinek; menjünk, kérdezzük meg őket.

Boldogan mentek le a hegyről; mindkettő tudta, hogy e házasság mindkét családnak legforróbb óhaja.

— Nos, — mondá a kapitány öcsésének —

tehát mindaz a sok rossz, amit Bertáról neked mondtam, nem bátortalanított el ettől a lépéstől, melyre oly nehezen voltál rábirható?

— Oh, édes bátyám, úgy látom, hogy mindez csak katonai taktika volt öntől!

— Igazad van! Az ellenszegülés mindig tette buzdít. Az én csataterveket katonai nyelven »csapdának« nevezik, s igen gyakran sikerre vezet. Ezredesem! Ugy-e te is ezen a nézetten vagy?

— Ugy van. Tévuira kell vezetni, törbe kell csalni az ellenséget, így biztos a győzelem. Emlékszem, hogy egyszer a kabylokkal folytatott csatározásaink közepette... De nem folytatom... Nem akarom harci kalandjaim elbeszélésével untatni Octávot.

— Ellenkezőleg, ezredesem, folytassa kérem. Az ön vitéségének emlékei nagyon érdekelnek engemet. Remélem, hogy gyakran meghallgathatom ezeket az elbeszéléseket.

Ford.: *Bianka.*

ANEKDOTÁK.

Igaz — Önmaga beismeri, hogy a közönség az egész három felvonás alatt füttyült és dörömbölt s mégis azt mondja, hogy a darab rosszabb is lehetett volna.

— No igen, a darabom csak három felvonásos volt... De hátha öt felvonásost irtam volna!?

*

Felháborodás. *Fogházigazgató:* Hát mi panasza van!

Rab: A szobatársam hitelszövetkezeti igazgatónak mondott... Pedig hát én csak egy közönséges gazember vagyok.

*

Kérdés. A viaszbabu-muzeumban egy ur megszólít egy másikat:

— Bocsánatot, ön nincs viaszból?

— Nem, feleli a másik hidegvérrel. Hát ön?

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Polgár Ferencz, Fiume, 2 korona; Karácsonyi Rezső, Eger, 3 korona 84 fillért; Novotny János, Szombathely, 6 korona; Szepessy József, Súlyom, 6 korona 50 fillért; Buda Ákos, Koskócz, 6 korona 70 fillért; Kondor Gyula, Sz.-Balla, 6 korona 80 fillért; Biró Ede, Kovászna, 6 korona 80 fillért; Cseh Sándor, Gyál, 9 korona 80 fillért; Doór Ferencz, Alsó-Árpás, 11 korona 45 fillért; Zsebők István, Ács, 12 korona 10 fillért; Zsigmond Ferencz, K.-Vásárhely, 13 korona 60 fillért; Galba Mátyás, Lipótvár, 16 korona 20 fillért; Máté Kertész Mihály, Uj Székely, 16 korona 39 fillért; Lőcsey György, Tövis, 17 korona 46 fillért; Gáspár Vilmos, Csáková, 17 korona 60 fillért; Rosenheim István, Sárvár, 19 korona 15 fillért; Virbán János, Maros-Bogát, 22 korona 99 fillért; Tóth Ferencz, Anina, 23 korona 80 fillért; Dániel Sándor, Petrozsény, 27 korona 20 fillért; Szathmáry Károly, Uj-Arad, 29 korona 57 fillért; Radó Ignác, Kis-Czell, 32 korona 40 fillért; Sternthal József, Budapest, 36 korona 24 fillért; Torzsás György, Temesvár, 40 korona 97 fillért; Zsigó György, Nagyvár, 41 korona 51 fillért; Guttmann Ignác, S.-A.-Ujhely, 46 korona 18 fillért; Vizváry Antal, Királyháza, 48 korona 2 fillért; Proksch Jakab, S.-A.-Ujhely, 55 korona 33 fillért; Voғыeráczy József, Budapest, 77 korona 96 fillért; Glós Károly, Sziszek, 99 korona 3 fillért; Dobos Elek, Szombathely, 109 korona 65 fillért köszönettel nyug-

tázzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Czinka Dezső, Beznye,* julius hóra; *Máté Mihály, Kolozsvár,* augusztus hóra; *Razga János, Budapest,* szeptember hóra; *Barabás Károly, Belovár,* szeptember hóra; *Gallasz Sándor, Czece,* szeptember hóra; *Halász Sándor, B.-Ujfalu,* szeptember hóra; *Gaál Nándor, Párkány,* augusztus, szeptember és október hónapokra, hiány 20 fillér; *Boros Mihály, Losoncz,* augusztus, szeptember és október hónapokra; *Juker György, Somoogy-Szobb,* szeptember és október hónapokra; *Bagi Ferencz, Kispeszt,* szeptember és október hónapokra; *Jernei István, Selyp,* szeptember és október hónapokra; *Juhász Péter, Körpa,* szeptember és október hónapokra; *Czifrik András, Lőrinczi,* szeptember és október hónapokra; *Györbiri Ferencz, Déva,* szeptember és október hónapokra; *Miskolczy László, Losoncz,* szeptember és október hónapokra; *Nagy András, B.-Ujfalu,* szeptember és október hónapokra; *Juhász Mihály, P.-Vázsony,* október és november hónapokra; *özv. Krajcz Jánosné, Kövi,* november hóra; *Schweitzer Antal, Vingá,* október, november és december hónapokra; *Oláh Liba János, Jászberény,* október, november és december hónapokra; *Kovács Antal, Tisza-Eszlár,* október, november és december hónapokra; *Hegedüs József, Szolnok,* október, november és december hónapokra; *Schmirmund Kornél, Vukovár,* október, november és december hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Melyik izr. vasuti tisztviselőnek

volna szándékában egy csinos, művelt és háziasan nevelt leányt nőül venni?

Arczképpel ellátott ajánlatok »15000 korona« jeligével a kiadóhivatalba kéretik.

Kalauz

cserélni óhajt a miskolci üzletvezetőség területéről vagy Budapestre vagy Szabadkára. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatalába kér.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

- TARTALMA: I. Történelem.
II. Földrajz.
III. Természettan.
IV. Számtan.
V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN**
m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél, Budapest, Dohány-
utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A „Kitartás” tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján 1 korona 60 fillér kedvezményes áron.

Buschmann F. könyvnyomdája Budapest (Haris-Bazár).

4 liter

kitünő borókapálinka

korona 8.40

4 liter

kitünő gyógyfüves likőr

korona 11.—

bérmentve utánvétellel szállít

Cornides Károly Felka

Szepes-megye.

Eladó telek.

Dunakesz állomástól félórnyira fekvő Kis-Alag (Kundháza) telepen 600 □öles szép fekvésű telek szabad kézből eladó. Czim: Budapest, Csengery-
utca 45. sz., III. em. 24.

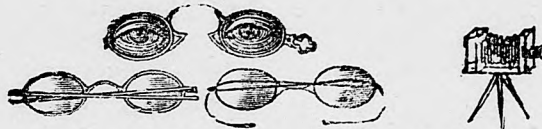
HATSCHÉK BÉLA

utóda: FRISCH IGNÁ CZ

lát- és műszerész

BUDAPEST, csak VII., Erzsébet-körut 5. sz.

(a New-York kávéháztól 2-ik ház).

Látszerészeti cikkekben, emberi műszerek minden színben 10 koronától feljebb (műszerek betételeért külön díj nem lesz számítva).

Szemüvegek, orrcsüptetők, minden szemhez külön választva 2 koronától feljebb.

Színházi és tábori látesövek börtokkal 10 koronától feljebb.

Légsulymérők, különböző célra szolgáló hőmérők stb. 1 koronától feljebb.

Rajzeszközök, mérőszalagok, mérőpálcák, szintezők stb.

Fényképészeti cikkekben kézi és állványos kamarák a hozzá szükséges kellekkel gyári áron (sötét szoba használat- és tanításért külön díj felszámítva nem lesz).

Villamos házi sürgöny és telefonok berendezése és azok jókarban tartása ép úgy a

Villamos világítási berendezések vagy azok átalakítása stb. a legolcsóbb áron számítva.

Arjegyzékemet az üzletben díjtalanul adom.

Vidékre bérmentve küldöm.

☛ Központi telefon-összeköttetés 62—87. ☚

A »Kitartás« egyesület tagjai, tagsági jegyük felmutatása ellenében, 15% árkedvezményben részesülnek, mely kedvezményből csak a fényképészeti papírok és cikkek vannak kizárva.